

הסיבות לשיקום יחסי ישראל-תורכיה

ד"ר מסוט אוזג'אן, משרד החוץ התורכי

דברים שנשא בדיאלוג המדיני הישראלי-תורכי של
מכון מיתוים והמכון למגמות פוליטיות גלובליות (GPOt Center),
בשיתוף קרן פרידריך אברט

איסטנבול, תורכיה; 24 ביוני 2016

יחסי ישראל-תורכיה ידעו עליות וירידות רבות מאז כוננו ב-1949. הם תמיד הושפעו מהתפתחויות אזוריות, ובייחוד מהנושא הפלסטיני שהוא בעל חשיבות מיוחדת עבור תורכיה.

ישראל ותורכיה נמצאות כיום קרוב לשיקום היחסים ביניהן. הדבר נובע בעיקר מהשינויים במזרח התיכון ומקיומו של רצון פוליטי בכך בשתי המדינות. עם זאת, ישנן גם סיבות נוספות לכך.

(1) השינויים במזרח התיכון - האביב הערבי היה תחילה התפתחות חיובית, ששינתה את הספקטרום הפוליטי במדינות ערביות ושנשאה הבטחה לדמוקרטיה באזור. ואולם, התוצאה הסופית של ההתקוממויות הערביות הייתה שלילית יותר – חוסר יציבות, פעילות מוגברת של ארגוני טרור, ומדינות נחשלות. המציאות הזאת יצרה תנאים טובים יותר לפיוס ישראל-תורכי. היא הובילה את ישראל ותורכיה לחשוב מחדש על היחסים ביניהן, ולחפש דרכים כיצד להתמודד עם האתגרים האזוריים החדשים.

(2) רצון פוליטי – קיים כיום רצון פוליטי חיובי לשיקום היחסים בקרב מנהיגי שתי המדינות. ללא רצון שכזה, לא הייתה מושגת התקדמות כה רבה במשא ומתן בין המדינות.

(3) התנאים בפלסטין – יש כיום צורך גדול יותר לשיתוף פעולה בין ישראל לתורכיה, לאור הפיצול בין פתח לחמאס, ההתפתחויות בפלסטין, והתקרבות תקופת המעבר לעידן של אחרי אבו מאזן.

(4) מצרים – צריך לקחת אותה בחשבון בכל מה שקשור ליחסי ישראל-מצרים.

(5) כלכלה – היחסים הכלכליים בין ישראל לתורכיה היו טובים בשנים האחרונות, למרות המשבר הפוליטי. גילוי מאגרי הגז הטבעי במזרח אגן הים התיכון מייצרות הזדמנות לקדם את היחסים הכלכליים עוד יותר. תורכיה היא יעד הייצוא הטוב ביותר לגז הישראלי, והמדינה דרכה יכולה ישראל לייצא גז לאירופה.

רוב התנאים התורכים לפיוס עם ישראל כבר מומשו. תהיינה פגישות נוספות ב-26 ביוני, כשהנושא המרכזי בהם יהיה המצור על עזה. תורכיה רוצה לתרום לפיתוח התשתיות בפלסטין. ישנן הנהגות באזור שאינן מצליחות לספק לאנשים שלהם ביטחון ושירותים בסיסיים כגון מזון, מים, מקלט, וחשמל. זה יוצר ואקום אליו נכנסים פעמים רבות ארגוני טרור. תורכיה רוצה למנוע זאת, ולספק שירותים תשתיתיים בסיסיים שיקלו על החיים של הפלסטינים, שיספקו להם תחושת ביטחון, ושייצרו תנאים שתורמים ליציבות האזורית.

ולשלום. חשוב שישראל ותורכיה יסכימו על פרויקטים תשתיתיים בעזה ועל הפרטים הקשורים לאופן יישומם. חשוב גם שתהליך היישום יתקדם באופן חלק, ללא פרובוקציות בנושא עזה.

גורלם של ישראלים שנמצאים בידי חמאס אינו צריך להיות קשור להסכם הישראלי-תורכי. ואולם, בשלב מאוחר יותר, אחרי שהיחסים בין המדינות ישוקמו, ואחרי שיהיה שיפור בתנאי החיים של הפלסטינים, תורכיה תהיה בעמדה טובה יותר לשכנע את החמאס לפעול בצורה חיובית בעניין.

שיתוף פעולה עתידי בין ישראל לתורכיה, לאחר חתימה על הסכם, צפוי להתמקד בסוגיות ביטחוניות הנובעות מחוסר היציבות באזור; בשיתוף פעולה כלכלי לגבי הגז הטבעי, למרות שיש פחות גז ישראלי ממה שדווח תחילה; ובדרכים לשפר את איכות החיים של הפלסטינים, באמצעות פרויקטים תשתיתיים בפלסטין שמתמקדים במתן שירותים בסיסיים.